

سخن سهروردی در زمانه اش درک نشد

عضو پیوسته فرهنگستان علوم ایران گفت: سهروردی معتقد بود امکان تجربه نبوی برای انسان باز است. در زمانه او این حرف را نفهمیدند و محاکمه اش کردند و حکم به اعدامش دادند.

عضو پیوسته فرهنگستان علوم ایران گفت: سهروردی معتقد بود امکان تجربه نبوی برای انسان باز است. در زمانه او این حرف را نفهمیدند و محاکمه اش کردند و حکم به اعدامش دادند.

به گزارش خبرنگار مهر، مراسم بزرگداشت شیخ اشراق با عنوان «سهروردی در متن آثارش» عصر دیروز در موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه برگزار شد.

در این مراسم، مصطفی محقق داماد با موضوع «تفسیر قرآن در آثار سهروردی» گفت: ابن سینا چند رساله در تفسیر چند سوره قرآن دارد و ملاصدرا هم چند جلد تفسیر قرآن دارد، اما از سهروردی چنین چیزی به دست ما نرسیده و اگر هم بوده به دست کسی نرسیده است ولی در سراسر آثارش برداشت های زیادی از آیات قرآن داشته است. درباره سهروردی هم این کار باید انجام شود، البته احصاء شده اما تفسیر اینکه چگونه این آیه را برداشت کرده، انجام نشده است.

وی افزود: دو آیه از سوره مبارکه تکویر در ابتدای حکمت الاشراق آمده است. در این آیات قرآن کریم بعد از چند سوگند می گوید آن قول رسول کریمی است که آن رسول پر قوه، متاع و امین است. در افق مبین و نسبت به غیب بخیل نیست. طبق تفسیر علامه طباطبایی در اینجا رسول یعنی «جبرئیل» و قرآن حول جبرئیل است. خداوند ۶ صفت برای جبرئیل آورده و او را ستایش کرده است. یکی اینکه رسول است، دوم رسولی است که کریم و ذوعزت است. سوم، ذی قوه است یعنی دارای قدرت است، چهارم، جایگاه او نزد عرش خداوند است. پنجم، متاع است و ششم، امین است یعنی در ابلاغ خیانت نمی کند. خلاصه این آیه این است که خداوند می گوید من سوگند می خورم که پیامبر نسبت به غیب بخیل نیست و آنچه که به او وحی می شود و مأموریتش را به خوبی انجام می دهد.

وی افزود: سهروردی در مقدمه حکمت الاشراق از آوردن این آیه هدفی دارد که می توان گفت مبانی اصلی و محوری فلسفی اشراق در آن است. ماهیت فلسفه اشراق و فلسفه مشا با هم متفاوت است. در فلسفه مشا با استدلال، منطق، صغری، کبری و استنتاج جلو می روند. در فلسفه اشراق با چند مسئله برخورد می کنیم که چند پیام دارد. این یعنی دریافت مستقیم. اصطلاح دیگر فلسفه اشراق، خلوات است یعنی جمع خلوت که ترک محسوسات، ترک ظواهر وهمی و خیالی و منازلات است.

محقق داماد با بیان اینکه هر جان و روان جوینده و پژوهشگری سهمی از نور خدا دارد، اظهار کرد: از این نور کمش را ما داریم و کثیرش را اولیا و انبیاء. هر تلاشگری برایش ذوقی وجود دارد. علم مخصوص عده خاصی نیست. یعنی باب اجتهاد عقلی بسته نشده و باز است. واهب علم نسبت به رساندن علوم غیبی بخیل نیست. بدترین زمان ها، زمانی است که در تفکر بسته شود. سهروردی در اینجا حرف تازه ای می گوید و حرفش این است که اتصال به عالم ربوبی اختصاص به پیامبران ندارد و در این تجربه باز است. درست است که کسی پیغمبر نمی شود، ولی در تجربه نبوی باز است و هنوز افرادی می توانند اشراق داشته باشند. این مطلب فرق بین عرفان و فلسفه است. حرف عرفا این است که آدمی می تواند از طریق دل خود به حقایق برسد.

عضو پیوسته فرهنگستان علوم ایران در ادامه با اشاره به کتابی از عمادالدین اصفهانی که به عنوان رساله دکتری در اردن تصحیح و چاپ شده، بیان کرد: در این کتاب وقایع مهم زندگی سهروردی و حتی تولد ائمه ما آمده است. در این کتاب به این موضوع اشاره شده که سهروردی را به قتل رساندند چون معتقد بود امکان تجربه نبوی برای انسان باز است. حرف او این نبود که دوباره پیامبری می آید بلکه می گوید تجربه راه پیامبری باز است. در زمانه او این حرف را نفهمیدند و محاکمه اش کردند و حکم به اعدامش دادند. حرف سهروردی را بسیاری از عرفا همچون حافظ، مولانا، بایزید بسطامی و غیره به روش های مختلف گفته اند ولی متأسفانه این حرف در آن زمان درک نشد و او را به شهادت رساندند.

مهرنوش محمدزاده

